

JAKAB NÓRA–RÁCZI ZSÓFIA*

A társadalmi közfelelősség kérdései Nagy-Britanniában és Magyarországon¹

*társadalmi felelősségvállalás – társadalmi közfelelősség –
közszolgáltatási társadalmi érték törvény – innovatív szolgáltatásnyújtás*

Napjainkban az emberiségnek számos globális kihívással kell szembenéznie. Egyaránt előfordulnak gazdasági, társadalmi és környezeti problémák, ráadásul ezek gyakran összefüggnek, katalizálják és fokozzák egymás hatásait. Az optimistább kutatások szerint a következő 50 év fogja meghatározni az azt követő 10 000 évet. A kevésbé optimista kutatók viszont már csak 10-15 évet adnak az emberiségnek arra, hogy megmentse önmagát, mielőtt a klímaváltozás és a környezeti és társadalmi kihívásokhoz kapcsolódó más folyamatok visszafordíthatatlanná válnak.

Napjainkban leginkább a következő kockázati tényezők vezethetnek a fenyegető globális katasztrófához: tömegpusztító fegyverek (nukleáris hadviselés, biológiai és vegyi fegyverek), a klímaváltozás, az ökoszisztéma összeomlása, világméretű járványok megjelenése és a mesterséges intelligenciák.² A túlnépesedés, a szegénység és a szegények kizsákmányolása, a még mindig egyre növekvő műanyagszennyezés vagy éppen a diszkrimináció pedig olyan kihívások, amelyekkel már hosszú évek óta küzd az emberiség. Hogyan birkózzunk meg ezekkel a problémákkal? Kinek a felelőssége a bolygó és az emberek megmentése? Mit tegyünk? Van még remény? Ezek a kérdések még soha nem voltak annyira aktuálisak, annyira sürgetőek és annyira életbevágóan fontosak, mint napjainkban.

A gazdasági, társadalmi és környezeti problémák mérséklését és orvoslását tűzi ki célul a társadalmi felelősségvállalás koncepciója. Az egymásért, a környezetért, a társadalomért való felelősségvállalás mögött olyan értékek és érzelmek húzódnak, amelyek egy jobb helyé tehetik a világunkat, mint például a szolidaritás, az erkölcs és az önzetlenség.

* Dr. Jakab Nóra egyetemi docens, Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Civilisztikai Tudományok Intézete, civnora@uni-miskolc.hu; Rácz Zsófia, munka- és társadalombiztosítási igazgatási alapszakos hallgató, Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, zsofiaraczi@gmail.com.

¹ A tanulmányban ismertetett kutatómunka az EFOP-3.6.1-16-2016-00011 jelű „Fiatallodó és Megújuló Egyetem – Innovatív Tudásváros – a Miskolci Egyetem intelligens szakosodást szolgáló intézményi fejlesztése” projekt részeként – a Széchenyi 2020 keretében – az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósult meg.

² *Global Catastrophic Risks 2018. Annual Report* – Global Challenges Foundation. <https://api.globalchallenges.org/static/files/GCF-Annual-report-2018.pdf> (2019. 03. 15.).

A társadalmi felelősségvállalás elsőként a gazdasági szektorban jelent meg. A szakirodalom többnyire egyetért abban, hogy a vállalatok társadalmi felelősségvállalása³ (CSR) fogalmának kialakulását az 1950-es évekre tehetjük, és az amerikai *Howard R. Bowen Az üzletemberek társadalmi felelőssége* című, 1953-as megjelenésű munkájához köthetjük. *Bowen* arra a megállapításra jutott, hogy a nagyvállalatok a hatalom központjai, így tevékenységükkel jelentős hatást gyakorolnak az állampolgárok életére, valamint feltette a kérdést, hogy vajon az üzletemberekől milyen, a társadalom felé irányuló felelősség felvállalása lenne észszerűen elvárható?⁴

Ezek után a CSR lassan, de folyamatosan fejlődött egészen az 1980-as évek közepéig, amikor az ENSZ felfigyelt arra, hogy a növekvő környezeti és társadalmi terhelés egyre nagyobb veszéllyel fenyegeti a bolygót és az emberiséget. Válaszként erre a fenyegetésre 1983-ban létrehozta a Környezet és Fejlődés Világbizottságot (World Commission on Environment and Development), ismertebb nevén a Brundtland Bizottságot.⁵ A bizottság 1984 és 1987 közötti működése során a világméretű környezeti és társadalmi problémákra próbált megoldásokat találni. Működésük végén az eredményeiket egy jelentésben publikálták. A problémák megoldásaként a fenntartható fejlődést vélték megfelelőnek, melyre a fejlődés olyan biztosítékként tekintettek, amely oly módon elégíti ki a jelen generáció szükségleteit, hogy közben nem veszélyezteti a jövő generációk szükségletei kielégítésének esélyét.⁶

A bizottság munkájában három területen (természeti-környezeti, gazdasági és társadalmi) végzett komplex vizsgálatot, ezeket szokás a fenntartható fejlődés három pillérének nevezni. A jelentés eredményei fokozatosan eljutottak a vállalatokhoz is, ennek következtében formáltak, alakították is azok szemléletmódját.

Minden eddigi erőfeszítés ellenére az 1990-es és a 2000-es években a társadalmi és környezeti problémák súlyosbodásának lehetünk tanúi. A CSR ezekben az évtizedekben globális jelenséggé nőtte ki magát, de emellett területi sajátosságok is kialakultak a különböző államokban, régiókban, kontinenseken. Több nemzetközi szervezet és az Európai Unió is figyelmet szentelt a témának. Ugyanakkor az elmúlt időszakban nemcsak a CSR fejlődött, hanem a társadalmi felelősségvállalás más területeken történő elterjedése is megfigyelhető.

Az egyik ilyen új felelősségvállalási terület például a személyes társadalmi felelősségvállalás, amely alatt az egyénnek azt a magatartását értjük, amit a mindennapi élete során tanúsít a társadalom tagjaként – nem csak fogyasztóként –, és aminek során döntéseit úgy alakítja, hogy azokkal hosszú távon minimalizálja a társadalmi, környezeti és gazdasági közeget érintő negatív hatásait, és maximalizálja

³ SZEGEDI Krisztina–MÉLYPATAKI Gábor: A vállalati társadalmi felelősségvállalás (CSR) és a jog kapcsolata. *Miskolci Jogi Szemle*, 2016/1, 51–70.; KUN Attila: *A multinacionális vállalatok szociális felelőssége*. Ad Librum Kft., Budapest, 2009; KUN Attila: Kötelezettség vagy önkéntesség? A társadalmi felelősség kérdése és a jogi megfelelés kultúrája. In: Jánosik Orsolya–Vörös Andrea (szerk.): *Társadalmi felelősségvállalás. Mit tehet a közszféra?* Tempus Közalapítvány, Budapest, 2012, 12–25.

⁴ BOWEN, Howard R.: *Social Responsibilities of the Businessman*. Harper & Row, New York, 1953, 10–56. (<https://doi.org/10.2307/j.ctt20q1w8f.1>).

⁵ A nevét az akkori norvég miniszterelnökről, Gro Harlem Brundtlandról kapta, aki a bizottság vezetője volt.

⁶ Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future. <http://www.un-documents.net/our-common-future.pdf> (2019. 02. 10.).

a pozitívokat.⁷ Szintén a legújabb trendek közé tartozik azon kérdés vizsgálata, hogy a napjainkban zajló digitális transzformáció feltartóztathatatlan folyamata milyen társadalmi értéket képvisel. Egyre erősödik a globális társadalmi felelősségvállalási (GSR) trend is, melynek lényege, hogy az egész társadalomra kiterjedő problémák megoldására, és a különböző felmerülő lehetőségek kiaknázásának érdekében a vállalati (CSR), közületi (PSR), a civil és a személyes társadalmi felelősségvállalás összekapcsolódik és globalizálódik, hogy egy sokoldalú együttműködésben teljessé hessen ki.⁸

A tanulmányban ezek közül az új felelősségvállalási formák közül kiemeljük a társadalmi közfelelősséget (Public Social Responsibility, PSR), ami a közszféra társadalmi felelősségvállalását jelenti, és a továbbiakban részletekbe menően bemutatjuk. A társadalmi közfelelősség alapvetően a közszféra munkáltatója és annak felelősségvállalása szempontjából fontos; a kérdést elsősorban a munka világa felől közelítjük meg.

1. A társadalmi közfelelősség

A társadalmi közfelelősség általános kérdéseit több, különböző nézőpontból igyekszünk itt megvilágítani, a tudományos kérdésektől a szabványosításon át eljutva az egyik kulcsterület jogi szabályozásáig.

A közszféra szervezetei szerte a világon végeznek olyan tevékenységeket, amelyek besorolhatók a társadalmi felelősségvállalás körébe, hiszen a feladataikat közérdekből végzik. Megfigyelhető azonban annak a felismerésnek a terjedése, hogy a közérdekből végzett tevékenység nem automatikusan társadalmi felelősséggel végzett tevékenység is egyben. A közjó és a közérdek szolgálatának magától értetődő velejárója a közfelelősség, azonban az nem foglalja magában a társadalmi felelősséget is. Ezért szükséges a társadalmi közfelelősség értelmezése és közigazgatási funkcióként való megjelenítése.⁹

A PSR tehát a közszféra intézményeinek sajátos tevékenységi területéhez kapcsolódik. Ezen intézmények működésének, a közfelelősségnek az ellenőrzése egyrészt a nyilvánosság útján valósul meg. Ebből a felelősségből akkor lesz *társadalmi közfelelősség*, ha a szervezet a kötelezően előírt feladatain túl a rendeltetési körében, vagy esetenként azon is túl végez olyan tevékenységeket, amelyekkel fontos társadalmi szükségletek kielégítéséhez, vagy éppen a problémák megoldásához járul hozzá.¹⁰

⁷ DAVIS, S. LÓPEZ-RIVES, L. MARÍN-DE MAYA, S. RUIZ: Introducing Personal Social Responsibility as a Key Element to Upgrade CSR. *Spanish Journal of Marketing – ESIC*, 2017/2, 146–163. (<https://doi.org/10.1016/j.sjme.2017.04.001>).

⁸ BATTLE, Guy: *Social Value and Responsibility in Public Service* (Közösségi érték és társadalmi felelősség a közszférában) című előadása alapján. Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Budapest, 2018. 09. 11.

⁹ BATTLE: i. m.

¹⁰ A GVH *társadalmi közfelelősség vállalási (PSR) stratégiája*, 2016. május http://www.gvh.hu/data/cms1036194/GVH_PSR_strategia_2017_04_27.pdf (2018. 10. 25.).

Alapvetően a közfelelősség a jog kötelezése által keletkezik. Azonban a közszféra szervezeteinek van némi mozgáster, szabadsága a közérdek és a közjó kötelezően előírt feladatain túli szolgálatára.

Már korábbi dokumentumokban is található olyan kifejezések, utalások, amik azt mutatták, hogy a társadalmi felelősségvállalás rövidesen tudatosan is áttérjed az üzleti szféráról a többi területre, főként a közigazgatásra. Ilyen például az *ISO 26000 – Útmutató a társadalmi felelősségvállaláshoz* című szabvány. A dokumentum a szervezeteket határozza meg a társadalmi felelősségvállalás alanyaiként. A szabvány szerint a társadalom részéről egyre inkább általános az igény az olyan szervezetek iránt, amelyek társadalmilag felelős módon tevékenykednek.¹¹

A közszféra társadalmi felelősségvállalása az elmúlt években egyre nagyobb figyelemnek örvend. A témakörre irányuló egyik kutatási projekt¹² hat állam részvételével indult: Görögország, Olaszország, Bulgária, Románia, Magyarország és Bosznia-Hercegovina. Hazánkat a Tempus Közalapítvány képviselte. A projekt kiindulópontjaként azt a koncepciót határozták meg, hogy a CSR-aktivitás növekedése felpozícionálta a vállalatok életét, és számos előnnyel járt azok számára, például nőtt az ügyfél-elégedettség, és pozitív változásokat hozott a szervezeti kultúrában is. A projekt kezdeményezői felismerték, hogy a társadalmi felelősségvállalás felerősítése a közszférában is kivitelezhető lenne. A közintézmények a részt vevő országokban számos kihívással küzdenek, mint amilyen például a minőségi szolgáltatások iránti igény növekedése, illetve az ügyfelekkel való kapcsolat javítása, vagy az intézmények iránti bizalom növelése. Mindezek nem csupán a kapacitások következményei, hanem inkább a szervezeti kultúra függvényei.

Ezeknek a feladatoknak a megoldásában a projekt koncepciója szerint kitűnő segítséget nyújthat, ha a CSR-nak a társadalmi felelősségvállalás területén felhalmozott tapasztalatait átveszik, illetve a kialakult gyakorlatokat átültetik a közszférába. Olyan változások, elvek és eljárások vezethetnek sikerre a kihívások leküzdésében, mint például a minőség folyamatos javítása melletti elköteleződés, a közintézmények érintettjeivel való hatékony együttműködés, egy tudatos és társadalmilag felelős filozófia adaptációja, valamint a természeti környezet mértékletes használata. Összegezve, a projekt a társadalmi felelősségvállalás és a minőség koncepciójának átültetését hivatott segíteni a közszférában.

A programtól jelentős eredményeket vártak, például egy olyan mechanizmus kidolgozását, amely hatékony, innovatív eszközöket biztosít a fejlesztésekhez, a kidolgozott folyamatok kísérleti bevezetését és folyamattámogatást, a legjobb gyakorlatok átadását egymásnak, hozzájárulást a közszolgáltatásokat érintő szakpolitikák javításához, és a működési és szabályozási keretek kiigazítását a fokozott társadal-

¹¹ *ISO 26000 – Social responsibility*. <http://www.iso.org/iso/home/standards/iso26000.html> (2018. 10. 25.). A dokumentumhoz útmutató is készült, amelynek az a célja, hogy a köz- és a magánszférában egyaránt fogódzókat biztosítson a szervezeteknek az ISO 26000 végrehajtásához. *Discovering ISO 26000*. ISO, 2018. <https://www.iso.org/files/live/sites/isoorg/files/store/en/PUB100258.pdf> (2019. 10. 10.).

¹² Az Európai Unió támogatásával, a Dél-Kelet Európai Transznacionális Együttműködési Program keretein belül megvalósult Governmental Social Responsibility Model: An Innovative Approach of Quality in Governmental Operations and Outcomes. Magyarul a projekt a „Társadalmi felelősségvállalás modell – Innovatív megközelítés a közszféra eredményesebbé tétele érdekében” nevet kapta.

mi felelősségvállalás, a szervezetek fejlesztése és a magasabb minőségű szolgáltatások érdekében.¹³

A közzféra társadalmi felelősségvállalása kapcsán semmiképp nem hagyhatjuk figyelmen kívül a zöld közbeszerzések területét. Az Európai Parlament és a Tanács 2014-ben három új közbeszerzési irányelvet¹⁴ fogadott el, amelyeket a tagállamok kötelesek voltak 2016. április 18-ig nemzeti jogukba átültetni.

A közbeszerzések kiemelt jelentőséggel bírnak a közzféra társadalmi felelősségvállalása tekintetében, hiszen általánosságban elmondható, hogy az állam – ide értve az önkormányzatokat is – a legnagyobb fogyasztó a piacon. A közzféra beszerzései évente megközelítik az uniós GDP két tizedét. Felismerve a közbeszerzések óriási jelentőségét, az Európai Unió már a 2000-es évek elején összekapcsolta a területet a fenntartható fejlődéssel, és egy eszközként jelölte meg a közbeszerzéseket a fenntartható fejlődési célok teljesítése érdekében. A környezetbarát közbeszerzés gyakorlata folyamatosan jelen volt és fejlődött az EU politikájában az elmúlt évtizedek során.¹⁵

A három új irányelv megalkotására, az uniós közbeszerzés megújítására az Európa 2020 stratégia keretében került sor. A stratégia három pillérének egyike a fenntartható növekedés, amely „erőforrás-hatékonyabb, környezetbarátabb és versenyképesebb gazdaság”-ot jelent. A dokumentumban az Európai Bizottság kiemelte, hogy a stratégia céljának eléréséhez az Európai Unió minden szakpolitikáját olyan irányban kell fejleszteni, hogy azok hozzájáruljanak az Európa 2020 stratégia célkitűzéseinek megvalósításához – így a közbeszerzések területét is.¹⁶

Az irányelvek stratégiai célkitűzései az ökológiai, szociális és innovatív közbeszerzések megteremtésére irányulnak. Ennek megfelelően számos olyan szabályt rögzítenek, amelyek a fenntarthatósági szempontok fokozottabb érvényesítését hivatottak biztosítani, de továbbra sem teszik kötelezővé a zöld vagy a szociális szempontok alkalmazását a közbeszerzésekben (ugyanakkor azt sem zárják ki, hogy a nemzeti jogalkotók kötelező szabályokat hozzanak). Az irányelvek lehetőségeket adnak az ajánlatkérők számára, hogy beszerzéseik során különböző környezetvédelmi, szociális és innovatív kritériumokat is figyelembe vegyenek¹⁷ – tehát megadják a lehető-

¹³ *Governmental Social Responsibility Model: An Innovative Approach of Quality in Governmental Operations and Outcomes.* https://www.mh.government.bg/media/filer_public/2015/04/30/broschura.pdf (2018. 10. 25.).

¹⁴ Az Európai Parlament és a Tanács 2014/23/EU irányelve (2014. február 26.) a koncessziós szerződésekről; az Európai Parlament és a Tanács 2014/24/EU irányelve (2014. február 26.) a közbeszerzésről és a 2004/18/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről, valamint az Európai Parlament és a Tanács 2014/25/EU irányelve (2014. február 26.) a vízügyi, energiaipari, közlekedési és postai ágazatban működő ajánlatkérők beszerzéseiről és a 2004/17/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről, EUHL L 94., 2014.03.28. 65–365.

¹⁵ BAKONYI József: A közbeszerzés mint meghatározó gazdasági kategória kialakulása, a fenntarthatósági igény megjelenése a közbeszerzésekben. In: Gyulai-Schmidt Andrea (szerk.): *Közbeszerzések a fenntartható és innovatív fejlődés szolgálatában.* Pázmány Press, Budapest, 2015, 72–81.

¹⁶ BARNA Orsolya: Fenntarthatósági kezdeményezések a magyar jogi környezetben. In: Gyulai-Schmidt Andrea (szerk.): *Közbeszerzések a fenntartható és innovatív fejlődés szolgálatában.* Pázmány Press, Budapest, 2015, 102–103.

¹⁷ LUKÁCS Tibor: A Közbeszerzési Hatóság előtt álló fenntarthatósági kihívások az Európai Unió új közbeszerzési irányelvei alapján. In: Gyulai-Schmidt Andrea (szerk.): *Közbeszerzések a fenntartható és innovatív fejlődés szolgálatában.* Pázmány Press, Budapest, 2015, 89–92.

séget arra, hogy a tagállamok a közbeszerzések során társadalmilag felelős módon járjanak el.

Az irányelvek nemzeti jogba való átültetésére több különböző megoldás is született. A tagállamok maguk dönthették el, hogy a fenntartható közbeszerzések tekintetében alkottak-e külön jogszabályi keretet, vagy egyéb szabályozókkal érték el a különböző öko-hatékonysági és szociális szempontok beépülését a közbeszerzési eljárásokba. Számos tagállam azt a módszert választotta, hogy a vonatkozó közbeszerzési irányelvekkel konform közbeszerzési törvény mellett tanulmányokkal, módszertani útmutatókkal népszerűsíti és segíti a zöld közbeszerzések megvalósulását.¹⁸

A zöld közbeszerzések lehetőséget nyújtanak társadalmi közfelelősség vállalására az Európai Unió tagállamai számára, azonban nem szükségszerű, hogy a PSR tevékenységek kizárólag a közbeszerzések területére korlátozódjanak. Ezt bizonyítja az Egyesült Királyság példája is.

2. Az Egyesült Királyság példája a PSR területén

Az Egyesült Királyság kormányzata már hosszú évek óta élen jár a társadalmi felelősségvállalás területén. Több dokumentum is bizonyítja és szövegeiben ki is jelenti, hogy a brit kormányzat saját magára nézve is kötelezőnek tartja a példamutatást a társadalmi felelősségvállalással kapcsolatban.

Az egyik ilyen bizonyíték a 2018 februárjában kelt, *Elkötelezve a kormányzás ki-zöldítése iránt* című, környezeti, élelmezési és vidékügyi minisztériumi éves beszámoló. Már a dokumentum előszavában megjelenik a kormányzat azon saját magával szemben megfogalmazott elvárása, hogy más államok számára példaértékkel szolgáljanak az elért eredmények. A jelentés több mint 80 oldalon keresztül sorolja azokat az intézkedéseket és eredményeket, amelyeket a minisztériumok és más kormányzati szervek bevezettek és elérték.¹⁹

A brit kormányzat korábbi CSR jelentései is rámutatnak, hogy a vezetés mennyire fontosnak tartja egyrészt a példamutatást a társadalmi felelősségvállalás kapcsán, másrészt azt, hogy megteremtse a megfelelő kereteket és motivációt a vállalatok számára, hogy azok kialakíthassák, folytathassák és fejleszthessék saját CSR gyakorlatukat.²⁰

2012-ben elfogadták a „közszolgáltatási társadalmi érték” törvényt,²¹ amely 2013. január 31-én hatályba is lépett. E törvény kötelezi az összes, állami költségvetésből gazdálkodó szervezetet, hogy minden beszerzésnél, beruházásnál, vásárlásnál,

¹⁸ BARNA: i. m., 103. A tagállami megoldások, így a német és az osztrák gyakorlat ismertetése külön tanulmány témája, ezért ennek részletezésétől most eltekintünk.

¹⁹ *Greening Government Commitments Annual Report April 2016 to March 2017*. 2018. február. https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/679636/ggc-annual-report-2016-17.pdf (2018. 10. 23.).

²⁰ *Corporate Responsibility Report* – HM Government, 2008. <https://www.educationandemployers.org/wp-content/uploads/2014/06/corporate-responsibility-report-hm-gov.pdf> (2018. 10. 24.).

²¹ Public Services (Social Value) Act, 2012. <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2012/3/contents/enacted> (2018. 10. 24.).

támogatásnál, programnál és egyéb tevékenységnél vegyenek figyelembe hozzáadott TBL (gazdasági, társadalmi és környezeti) értéket. Ahhoz, hogy a kötelezettek eleget tegyenek a normának, mindig szem előtt kell tartaniuk, hogy az általuk megkövetendő üzlet, szerződés hogyan és milyen mértékben teremt plusz társadalmi értéket.

Maga a rendelkezés felépítését és tartalmát tekintve egyszerűnek és rövidnek mondható. A szabályozás lényegét az első és a harmadik bekezdésekben találjuk. Az első bekezdés kimondja, hogy az illetékes hatóságok szolgáltatások igénybevétele, építési vagy egyéb beruházások megrendelése, bármilyen munka elvégzése vagy termék beszerzése – azaz általában minden közbeszerzésük – során kötelesek eleget tenni e törvény szabályainak a közbeszerzési eljárás megkezdése előtt és során. A harmadik bekezdésben kerül meghatározásra, hogy pontosan milyen kritériumokat kell figyelembe venni az első bekezdésben meghatározott tevékenységek során, hiszen az kimondja, hogy a hatóságnak azt kell mérlegelnie, hogy a tervezett intézkedés hogyan járul hozzá az érintett terület gazdasági, társadalmi és környezeti jólétéhez, fejlődéséhez. Ezekon kívül a törvény többi bekezdése csak részletszabályokat tartalmaz, például kivesz bizonyos szerveket a hatálya alól, vagy éppen meghatározza a törvény értelmezéséhez szükséges fogalmakat.

A társadalmi érték törvény valójában úgy is leírható, mint amely eszközként szolgál a társadalmi értékteremtés szélesebb körű elterjesztésére, és arra, hogy ugyanazzal a befektetéssel, pénzzel több értéket teremthessünk.²² A rendelkezés ezen túl arra is motiválja a központi és helyi kormányzatokat, hogy a jobb minőségű szolgáltatások tervezése és működtetése érdekében kommunikáljanak a saját, helyi ellátó piacaikkal és közösségeikkel. Ez a fajta diskurzus ugyanis gyakran olyan új, innovatív megoldáshoz és ötletekhez vezethet, amelyeket a szerv egymaga képtelen lenne megfogalmazni és megvalósítani.²³

Felmerül a kérdés, hogy mi is az a közösségi/társadalmi érték? A *The Sustainable Procurement Task Force* (Fenntartható Beszerzési Munkacsoport) által alkotott definíció szerint a társadalmi érték egy folyamat eredménye, amelynek során a szervezetek olyan módon elégítik ki a tárgyak, szolgáltatások, a munkaerő és közműszolgáltatások iránti szükségleteiket, hogy közben az ehhez felhasznált pénzük plusz előnyöket teremt a társadalom és a gazdaság számára. E folyamat közben pedig minimalizálják a környezetben okozott károkat is.²⁴

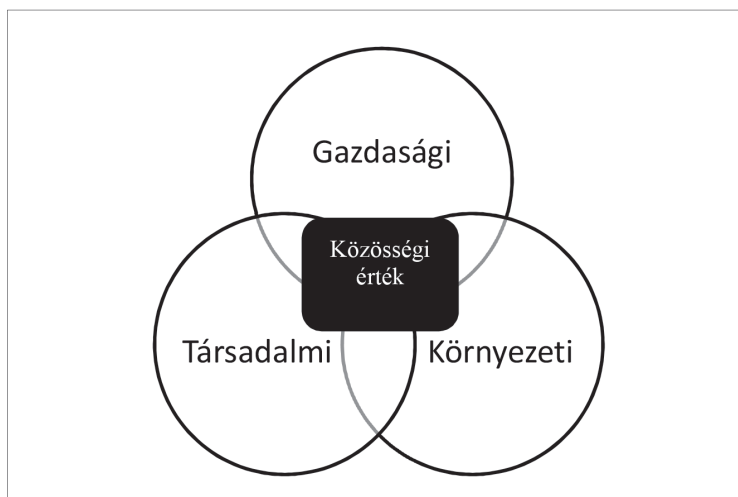
Tehát a közösségi értékteremtés egy olyan stratégia, ami társadalmi, gazdasági és fenntarthatósági/környezeti problémákat céloz meg. A közösségi érték, illetve haszon akkor teremődik, jelenik meg, amikor egy fenntarthatósági stratégiát jól alkalmaznak: tehát ahogy azt a következő ábra is mutatja, az emberek érdekei, a gazdasági érdekek és a környezettudatosság, fenntarthatóság egyszerre valósulnak meg.²⁵

²² *Social Value Act Review*, Cabinet Office, 2015. február. https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/403748/Social_Value_Act_review_report_150212.pdf (2018. 10. 24.).

²³ *Guidance: Social Value Act: Information and Resources*, Cabinet Office, 2016. május <https://www.gov.uk/government/publications/social-value-act-information-and-resources/social-value-act-information-and-resources> (2018. 10. 24.).

²⁴ *The Sustainable Procurement Task Force – Procuring The Future*. https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/69417/pb11710-procuring-the-future-060607.pdf (2018. 10. 25.).

²⁵ BATTLE: i. m.

1. ábra. Közösségi érték és a fenntarthatóság három alappillére²⁶

Ha össze akarjuk foglalni a közszolgáltatási társadalmi érték törvény célját, akkor meg kell állapítanunk, hogy a norma kettős célrendszerrel bír. A szabályozás egyrészről arra irányul, hogy támogassa a kis- és középvállalkozásokat, valamint az úgynevezett VCSE²⁷ szektort abban, hogy nagyobb hozzáférésük legyen a meghirdetett projektekhez, és növekvő eséllyel szálljanak versenybe a közintézményekkel, hatóságokkal kötendő szerződésért. Másrészről a törvény célja, hogy változtasson a korábban kialakult gyakorlatokon azáltal, hogy a hatóságokat és szervezeteket arra ösztönzi, hogy miközben az egyes feladatok elvégzésére vállalkozókat keresnek, az árakra való összpontosítás helyett sokkal szélesebb társadalmi, gazdasági és környezeti faktorokat vegyenek figyelembe.²⁸

Felmerül azonban a kérdés, hogy miképpen is lehet ezt átültetni a gyakorlatba. A társadalmi érték törvény nem határoz meg kötött, keretek közé szorított mechanizmusokat, azaz nem tartalmaz iránymutatást arra vonatkozóan, hogy a szervezeteknek milyen módon kell figyelembe venniük a meghatározott szempontokat. Így a jogalkalmazó részéről kreativitást és innovatív ötleteket kíván e feladat megoldása. A különböző hatóságok saját működési mechanizmusaikat a szerzett tapasztalataik és mások jó gyakorlatai alapján alakítják, valamint léteznek olyan szervezetek, amelyek segítséget nyújtanak ennek a megvalósításához, például hozzájárulnak a társadalmi érték kiszámításához, vagy éppen megosztják ötleteiket. Ha jól alkalmazzák e mechanizmusokat, akkor a különböző szolgáltatásoknak a közösségi érték szem előtt tartásával való tervezése sokkal holisztikusabb és innovatívabb eredményekkel járhat, mint a korábban bevett gyakorlatok. A társadalmi érték használata a tervezésben nemcsak a költségek csökkentésében nyújt segítséget,

²⁶ A táblázatot a Report of the World Commission on Environment and Development alapján a szerzők szerkesztették.

²⁷ Voluntary Community and Social Enterprise – önkéntes, közösségi és szociális szervezetek.

²⁸ JABANG, Sar-William: *An Investigation into the Use of Public Procurement and Commissioning to Deliver Community (Societal) Value*. PhD-értekezés, 2016, 15–18.

hanem hosszú távon további hasznot is hozhat a társadalom számára. Számptalan szolgáltatás tervezésébe iktathatók be olyan elemek, amelyek hatásukat tekintve hosszú távú előnyökkel járnak. Például a szociális érdekek szempontjából fejtenek ki pozitív hatást, ha a szolgáltatás nyújtása során változatos összetételű munkaerőt alkalmaznak, vagy ügyelnek a dolgozók készségeinek fejlesztésére, és hozzáférést biztosítanak számukra a digitális technológiákhoz. Hosszú távon gazdasági előnyökkel jár például, ha új lehetőségeket teremtünk a kis- és középvállalkozások számára, vagy munkahelyet létesítünk a helyieknek és a hátrányos helyzetben lévőknek. A környezeti érdekek folyamatos érvényesülését el lehet érni például a kibocsátott üvegházhatású gázok monitorozásával, felelős vízfogyasztással, a személtlerakókra kerülő hulladék mennyiségének minimalizálásával, vagy a szénkibocsátás tudatos csökkentésével, esetleg ellensúlyozásával.²⁹

A szigetországban számos település alakította ki saját helyi társadalmi érték gyakorlatát. Vannak azonban bizonyos vonalak, amelyeket általában mindegyik önkormányzat követ a közszolgáltatási társadalmi érték törvény alkalmazása során. Például minden olyan szerződésnél alkalmazzák a törvényt, amely egy bizonyos összeghatárt meghalad.³⁰ Amikor a beszállítók, kivitelezők benyújtják pályázataikat, azokban külön hangsúlyt kell hogy fektessenek a létrehozható közösségi értékre.

Az összehasonlíthatóság és az elbírálás megkönnyítése érdekében a társadalmi értéket pénzben is ki lehet fejezni. Ezt segíti például a *National Social Value Measurement Framework* (Nemzeti Közösségi Értékmérési Keretrendszer), amely egy egységes mérési és jelentési szabványt nyújt a szervezetek számára.³¹

2. ábra. Példa a közösségi érték pénzbeli kifejezésére³²

²⁹ *The Public Service (Social Value) Act 2012: An Introductory Guide for Commissioners and Policymakers*; Department for Digital, Culture, Media & Sport, 2018. https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/690780/Commissioner_Guidance_V3.8.pdf (2018. 10. 25.).

³⁰ Pl. Sunderland 5000 GP, Durham 50000 GP. *Social Value Act Review*, i. m., 14.

³¹ BATTLE: i. m.

³² Forrás: The Social Value Portal. <http://socialvalueportal.com/> (2018. 10. 25.).

Általában annak a pályázónak az ajánlata nyer, azzal kötik meg a szerződést, aki egyszerre tudja alacsonyabb áron megvalósítani a projektet, szolgáltatást, és ezzel együtt a közösség igényeinek megfelelő társadalmi értékeket előállítani.³³

Egy nagyon egyszerű példa lehet a társadalmi érték megértésére, ha elképzeljük, hogy egy önkormányzatnak vagy egy közintézménynek új munkavállalót kell felvennie. Meghirdeti a pozíciót, és végül két jelentkező közül kell kiválasztania, hogy kit fog alkalmazni. A munkakör nem igényel különösebb szakképesítést. Az egyik jelentkező biztos családi háttérrel rendelkezik, büntetlen előéletű, megfelelő oktatásban részesült, és akár a szakmájában is el tudna helyezkedni. A másik jelentkező büntetett előéletű, és rendezetlen a családi háttere is. Ha az önkormányzat elvégzi a hozzáadott társadalmi érték mérését, arra az eredményre fog jutni, hogy a második jelentkezőt kell felvennie, hiszen azzal, hogy munkát ad az illetőnek, jó eséllyel megakadályozza, hogy esetleg újra bűnözésre adja a fejét, valamint míg az első jelentkezőnek nagy esélye van másik állást találni, addig a másodikat nem biztos, hogy bárhol szívesen alkalmaznák.³⁴

Az önkormányzatok jelentéseikben több olyan fejleményről számoltak be, amelyek során a társadalmi érték mérésének és alkalmazásának köszönhetően értek el eredményeket. Ilyen pozitívumként tartható számon például az előállított érték maximalizálása, a versenyképesség növelése, a külső és a szervezeten belüli kommunikáció javulása.³⁵

A különböző önkormányzatok tapasztalatai azt mutatják, hogy számos új, rendhagyó lehetőséget nyit meg előttük a hozzáadott érték alkalmazása. A helyi hatóságok rendszeresen esettanulmányokat adnak ki, amelyekben leírják, hogy a különböző projektek, beruházások során hogyan teremtették meg a plusz értéket, vagy hozzák létre azt folyamatosan. Ezek a gyakorlati megoldások nagy segítséget nyújthatnak a társadalmi érték törvény alkalmazásához.³⁶

A társadalmi érték törvény alkalmazásának számos pozitív kimenetele lehet. A lehetséges eredményeket három kategóriába oszthatjuk be: a foglalkoztatás és gazdasági növekedés körébe, az egészség, jólét és környezet tárgykörébe, és végül

³³ KHAZBAK, Rana: *Social Value in Procurement*. NLGN, WSP Birmingham, 2016. https://www.base-uk.org/sites/default/files/news/Social-Value-in-Procurement_EVENT-WRITEUP.pdf (2018. 10. 25.).

³⁴ BATTLE: i. m.

³⁵ *Benefits of Social Value*, <http://www.socialvalueuk.org/what-is-social-value/the-benefits-of-social-value/> (2018. 10. 25.).

³⁶ A következő esettanulmány például a Leicester egyik szerződésével összefüggésben felmerült, hozzáadott értékeket írja le. 2016-ban a város önkormányzata szerződést kötött egy céggel az építkezési programokkal kapcsolatos projektek menedzselésére és konzultációs szolgáltatások nyújtására. Ígéreteinek megfelelően, azóta a cég már több alkalommal hozzájárult a társadalmi érték eléréséhez, vagy maga teremtette azt meg, különböző tevékenységek útján. 2017-ben a vállalat önkéntesei részt vettek az egyik temetőnél található füves rét kezelésében. 2018 márciusában 8 alkalommal szervezett a cég interaktív környezetvédelmi előadásokat általános iskolákban, 2018 májusában pedig a De Monfort Egyetem hallgatói számára rendezett környezetvédelmi konferencia-előadásokat. 2018 júniusában és júliusában a vállalat folyópart- és kanálisztisztításokat szervezett, amibe a saját dolgozóin kívül más önkénteseket is bevontak. Az akciók eredményeként összesen két teherautónyi szemetet gyűjtöttek össze a területekről. *Delivering Social Value for Leicester – A Guide for Suppliers and Contractors* – Leicester City Council, 2018. <https://www.leicester.gov.uk/media/185439/social-value-guide-october-2018.pdf> (2018. 10. 25.).

a közösségre gyakorolt hatások csoportjába. Az első területen olyan pozitív következmények jelentkezhetnek, mint például a felvirágzó helyi gazdaság, vagy a helyi lakosok hosszú távú elhelyezkedési lehetőségeinek növekvő száma. Az egészség, jólét és környezet kategóriájába olyan lehetséges eredmények sorolhatók, mint a könnyen hozzáférhető és fenntartható szállítás, az egészséges, jó minőségű levegő és a felhasznált erőforrások, valamint a megtermelt hulladék mennyiségének csökkenése. Az utolsó csoportba olyan kimenetelek tartoznak, amelyek erősítik a helyi közösséget, például az épületek és földterületek változatos célokra történő használata, vagy az erősödő közösségtudat.³⁷

A közszolgáltatási társadalmi érték törvény kapcsán megfogalmazódott néhány kritika is. 2015-ben, két évvel a törvény hatálybalépése után, a kormány felülvizsgálta a törvény rendelkezéseit, amelynek során állást foglalt abban, hogy a rendelkezés mennyire váltotta be a hozzá fűzött elvárásokat, valamint milyen hatásokat fejtett ki. A felülvizsgálat célja ezen kívül az is volt, hogy feltárjon minden olyan körülményt, ami akadályozhatja a törvény végrehajtását. A felülvizsgálat eredményeként megállapították, hogy ahol a normát alkalmazták, ott kétségtől pozitív hatásokat tapasztaltak. Mindazonáltal a törvény végrehajtása korlátokba is ütközött, amelyek elhárítására a kormány kísérletet tett. Az első ilyen akadály a törvényhez fűződő tudatosság általános hiánya, tehát nagyobb hangsúlyt kell fektetni a tudatosság erősítésére. A második korlátja a végrehajtásnak a nem egységes jogértelmezésből fakadt, aminek következtében a különböző szervek gyakorlatában ellentmondásos jogalkalmazás alakult ki. A végrehajtásbeli különbségek leginkább a társadalmi érték definiálása és alkalmazása során mutatkoztak meg. Ennek az akadálnak a leküzdéséhez a felülvizsgálat szerint a kormányzatnak hozzá kell járulnia az értelmezés egységesítéséhez, hogy a törvény alkalmazóiban egyértelműen tudatosuljanak a közösségi érték fogalmi és jogi keretei, illetve azok helye a különböző folyamatokban. A harmadik korlátozó tényezőt abban találták, hogy a társadalmi érték mérésére szolgáló rendszert még nem sikerült tökéletesíteni. Ennek a problémának a megoldására egy önkéntes kezdeményezés, az *Inspiring Impact* bevonását találták alkalmasnak, amely egy 10 éves program, és lényegében a különböző hatások mértékegységeinek fejlesztését célozta meg. A programban részt vevőket arra kérték fel, hogy segítsenek egy teszteszabott, a társadalmi érték mérésére megfelelő rendszer kialakításában.³⁸

Nem csak a kormányzat tett kritikai megállapításokat a törvény kapcsán. Bár széles körben az a vélekedés terjedt el, hogy a közszolgáltatási társadalmi érték törvény egy hatalmas lépés a helyes irányba, és a megalkotása mögötti szándékok dicséretesek, ennek ellenére számos gyenge pontjára is rávilágítottak. A kritikus vélemények szerint a szabályozás nem elég erőteljes, hiszen azzal, hogy arra szólítja fel a szervezeteket, hogy vegyék figyelembe a társadalmi értékeket, célkitűzéseiben

³⁷ *Social Value in New Development: An Introductory Guide for Local Authorities and Development Teams*. UK Green Building Council, 2018. március. <https://www.ukgbc.org/wp-content/uploads/2018/03/Social-Value.pdf> (2018. 10. 25.).

³⁸ *Social Value Act Review*, Cabinet Office, 2015. február. https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/403748/Social_Value_Act_review_report_150212.pdf (2018. 10. 25.).

nem elég ambiciózus, ráadásul nem is kötelezi őket arra, hogy tevékenységeiket a törvény szempontjai alapján monitorozzák. Többen azt is gyengeségnek vélik, hogy a törvényben nem kerültek szabályozásra a társadalmi értékről szóló képzések és a tudatosság növelésének egyéb módjai.³⁹

Összegzésként elmondható Nagy-Britannia példája kapcsán, hogy a közszolgáltatási társadalmi érték törvény egy meglehetősen erős eszköz a helyi önkormányzatok és egyéb közintézmények, hatóságok kezében, aminek segítségével újraértelmezhetik a hosszú távú befektetések definícióját. A helyi hatóságok a törvény segítségével olyan módon formálhatják át az általuk nyújtott szolgáltatásokat, hogy azzal csökkentik a kiadásokat, miközben magasabb színvonalon és innovatívabb eszközökkel elégtit ki az ügyfelek igényeit. Megfelelően alkalmazva, a társadalmi értékek figyelembevétele az eljárások, döntések során pozitív hatással van a közszolgáltatások iránti keresletre, és nagy terhet vesz le a helyi hatóságok válláról.⁴⁰

3. A PSR Magyarországon

Magyarországon eddig jellemzően látens módon volt jelen a társadalmi közfelelőség gyakorlata. Például a 2015-ös CSR Cselekvési Terv,⁴¹ és számos törvényünk, egyéb normánk már tartalmaz bizonyos PSR elemeket, és megjeleníti az állami példamutatást is.

A már korábban említett kutatási projekt keretében hazánkban is folyt kutatás. Létrehoztak egy fókuszcsoporthat a közintézmények dolgozóiból, körülbelül 40 fő részvételével, és kérdéseket tettek fel nekik a PSR gyakorlatának a Magyarországra való begyűrűzéséről, az állam szerepéről és lehetőségeiről a társadalmi felelősségvállalás területén, valamint megvizsgálták, hogy a jelentősebb tématerületeken (szervezetirányítás, munkaügyek, korrekt és átlátható működés, környezet, ügyfelekkel való kapcsolat, emberi jogok és közösségfejlesztés), mik a lehetséges akciók, milyen hívószavak és üzenetek mozgatják a közszférát. Ennek a fókuszcsoporthos beszélgetésnek a tapasztalata alapján megállapítható, hogy a közintézmények nyitottak, sőt érdeklődők a téma iránt, illetve mind az ötletek, javaslatok, mind a már megvalósított gyakorlatok azt mutatták, hogy a közszféra határozottan hajlik a tevékenysége áttekintésére és újragondolására a társadalmi felelősség terén.⁴²

A fenti állítást támasztja alá, hogy már több szervezet és önkormányzat is elkészítette saját PSR stratégiáját. A helyi önkormányzatok közül 2 település, Alsómocsolád 2016-ban és Budaörs 2017-ben, míg a felsőoktatási intézmények közül egyelőre a

³⁹ A *Social Value Act for Northern Ireland* – Social Enterprise NI Position Paper, 2017. <https://www.socialenterpriseni.org/sites/default/files/tenders/Social%20Value%20Act%20Position%20Paper%20310117.pdf> (2018. 10. 25.).

⁴⁰ KHAZBAK, Rana: *Social Value in Procurement*. NLGN, WSP Birmingham, 2016. https://www.base-uk.org/sites/default/files/news/Social-Value-in-Procurement_EVENT-WRITEUP.pdf (2018. 12. 25.).

⁴¹ 1201/2015. (IV. 9.) Korm. határozat a vállalati társadalmi felelősségvállalással kapcsolatos prioritásokról és a Cselekvési Tervről.

⁴² VÖRÖS Andrea: Széles körű konzultáció a társadalmi felelősségvállalás közintézményi gyakorlatáról és lehetőségeiről. In: Jánosik Orsolya–Vörös Andrea (szerk.): *Társadalmi felelősségvállalás – Mit tehet a közszféra?* Tempus Közalapítvány, Budapest, 2012, 27.

kecskeméti Neumann János Egyetem vállalta magára saját stratégia megalkotását, de rendelkezik különböző felelősségvállalási célkitűzésekkel a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság és a Nemzeti Agrárgazdasági Kamara is. A társadalmi közfelelősség úttörője hazánkban a Gazdasági Versenyhivatal, amely már 2016-ban létrehozta saját PSR stratégiáját. Ebben a szervezet úgy nyilatkozik, hogy stratégiájának egyfajta mintaadó szerepet is szán más közintézmények részére, mind hazai, mind nemzetközi szinten, hiszen még a fejlett országok közigazgatásában sem alakult ki koherens gyakorlat a társadalmi felelősségvállalási stratégia elkészítésében. Azt is megindokolja, hogy miért volt szükséges a stratégia megalkotása. Motivációi között szerepel például, hogy ezzel lehetővé teszi a terület beillesztését az intézmény átfogó stratégiai működési és menedzsmentrendszerébe, tudatossá, nyilvánossá teszi a tevékenységeket, amelyekhez így a belső és külső partnerek igazodni tudnak, a PSR stratégia a szervezeti kultúra egyik meghatározó elemévé válhat, amennyiben az gyakorlati tettekké formálja a szervezet egyes alapértékeit, és jelentős mértékben hozzájárul az intézmény hitelességének, presztízsének erősítéséhez.⁴³

Összességében elmondható, hogy Magyarország is megérett a PSR tudatos művelésére, amire már néhány kezdeti, jó példa is áll a csatlakozni kívánó szervezetek előtt. A 2017. november és 2018. október közötti időszakban, a Nemzeti Közszolgálati Egyetemen lezajlott, *Jó önkormányzást megalapozó közszolgálat-fejlesztés kutatási program Társadalmi felelősségvállalás a közszférában című projektje*⁴⁴ keretében elért eredményeket és megállapításokat a második CSR Cselekvési Tervbe a Kormány – az előzetes tájékoztatások alapján – várhatóan inkorporálja.

Más kérdés, hogy szükségünk van-e a brit példához hasonló módon a terület központi, törvényi szabályozására, vagy elég, ha engedjük, hogy a gyakorlat a saját útján, a közintézményeknek, önkormányzatoknak kényelmes tempóban fejlődjön, és alakítsa önmagát.

A szabályozás kapcsán felvetődő másik jelentős kérdés pedig az, hogy amennyiben szabályozni kívánjuk a területet, úgy szükség van-e külön jogszabály megalkotására, vagy a kívánt eredmény a már meglévők módosításával is elérhető. A korábban már említett uniós irányelvek biztosítják Magyarország számára is a lehetőséget a közbeszerzések során a fenntarthatósági, ökológiai és szociális szempontok alkalmazására, és azt sem zárják ki, hogy a nemzeti jogalkotó kötelezően írja elő azt. A közszféra egyéb tevékenységei során pedig szintén lehetne biztosítani a lehetőséget a társadalmi felelősséggel átitatott döntések meghozatalához és tevékenységek végzéséhez.

Fontosnak tartjuk kiemelni, hogy azon hazai szervezetek közül, akik már sikeresen alkottak és alkalmaznak társadalmi felelősségvállalási stratégiát, több is kapott segítséget annak elkészítéséhez. A Neumann János Egyetem PSR stratégiája például egy pályázat keretében valósult meg. A társadalmi felelősségvállalási stratégiák megalkotása kapcsán azonban nem feltétlenül és nem kizárólag pénzügyi segítségre

⁴³ A GVH társadalmi közfelelősség vállalási (PSR) stratégiája, 2016. május. http://www.gvh.hu/data/cms1036194/GVH_PSR_strategia_2017_04_27.pdf (2018. 10. 25.).

⁴⁴ A projekt eredményei megjelennek, például a következő könyvben: BUDAI Balázs Benjámin et al.: *A társadalmi közfelelősségvállalás alapjai*. NKE ÁKK, Budapest, 2019.

van szükség. A PSR dokumentumok elkészítésének legnagyobb akadályozó tényezője a szakismeretek hiánya lehet, és véleményünk szerint ez az a terület, ahol a csatlakozni vágyó szervezetek számára a segítséget biztosítani kellene.

Továbbá az, hogy a PSR gyakorlatok még nem terjedtek el szélesebb körben a közsféra különböző szervezetei körében, nagyban köszönhető annak, hogy ez a felelősségvállalási koncepció még nem épült be a köztudatba. Tekintve, hogy egy újabb keletű, még kialakulóban lévő gyakorlatról van szó, ez teljes mértékben érthető, azonban a társadalmi közfelelősség vállalása egy olyan trend, törekvés, amivel az elkövetkező években várhatóan számolni kell Magyarországon és nemzetközi szinten egyaránt.

4. Záró gondolatok

A társadalmi felelősségvállalás jelentős fejlődésen ment át az elmúlt években. A koncepció szépen lassan az élet minden területére, személyes életünkbe, a gazdasági szférába és végül a közszférába is utat tör magának.

Annak ellenére, hogy a PSR a legtöbb országban még gyerekcipőben jár, mindenképpen számolnunk kell vele, amikor a közsféra vagy a társadalmi felelősségvállalás jövőjéről elmélkedünk. Jelenleg számos állam küzd problémákkal a közszférában, és szerintünk a társadalmi közfelelősség egyike azoknak az irányvonalaknak, amelyek mentén például egy átfogó közigazgatási reformot el lehetne indítani. Nem véletlen, hogy napjainkban több kutatás is foglalkozik a kérdéskörrel. Az Egyesült Királyság példája előttünk áll, de nem biztos, hogy az alapvető jogrendszerbeli és gondolkodásmódbeli különbségek miatt a többi európai ország számára ugyanaz lesz a megfelelő út a PSR megvalósítása felé.

Felhívjuk a figyelmet arra is, hogy nem szabad elfelejtkeznünk a társadalmi felelősségvállalás koncepcióját előhívó, a mögötte megbúvó eredeti indítékokról, a szolidaritásról, erkölcsről, empátiáról és hasonló fontos értékekről. Azért nem felejthetjük el ezeket, mert a különböző társadalmi felelősségvállalási gyakorlatok csak akkor működőképesek és megvalósíthatók, ha azokra a társadalom részéről valódi igény áll fenn, és ha a közösség is magáénak érzi a szóban forgó értékeket.

Zárásként hangsúlyozzuk, hogy a társadalmi felelősségvállalás csak akkor fogja a hozzá fűzött reményeket beváltani, ha minden szektor kiveszi belőle a maga részét. A gazdasági és a közszférának, az egyéneknek, valamint a különböző civil szerveződéseknek egyaránt hozzá kell járulniuk a gazdasági, társadalmi és környezeti problémák megoldásához, mert csak együtt tudunk megbirkózni a napjainkban az emberiséget sújtó, hatalmas méreteket öltő, világszintű problémákkal.

Abstract

Social responsibility has undergone significant development in recent years. The concept has spread into every aspect of life: personal life, the economic sphere and finally the public sector. It is proven that currently many states are struggling with various problems in the public sector. We believe that public social responsibility is one of the guidelines that is able to help, for example, in the realization of a comprehensive public administration reform. This paper examines public social responsibility in Great Britain and Hungary. Even though we have the example of the United Kingdom to follow, their way of practicing PSR may not be suitable for the rest of the European countries because of the fundamental differences in our legal systems and mindsets.